

Pelin Özer (Turecko)

Básnířka, prozaička, esejistka, narozena 1972. Na Istanbulské univerzitě vystudovala žurnalistiku, jako novinářka pracovala pro několik nakladatelských domů, od roku 2003 je spisovatelkou na volné noze. Publikuje eseje, recenze, cestopisné reportáže a jiné články napříč tureckými médii, vydala román *17 Haziran (17. červen)*. Nejvíce se ovšem věnuje poezii. Čtenáře okouzila obzvláště jako autorka haiku, na dvě stě z nich shrnula ve sbírce *Cam Kulübeler (Skleněné chatrče)* a posbírala za ně nespočet uznání po celé zemi, mj. získala Zvláštní cenu poroty na prestižním Bosporském knižním festivalu. Další svoji básnickou tvorbu publikovala např. v knize *Atlasın Bir Ucunda (Na kraji atlasu)*.

výběr z básní přeložila Zuzana Gabrišová

Slibuju, že se na tebe nepodívám, jako bych byla mrtvá

*Vím, že jsi spálil rukopisy v garáži
Ubožáci tancovali kolem ohně
Když mi prozradíš slovo, které tě nejvíc děsí
Slibuju, že se na tebe nepodívám, jako bych byla mrtvá*

I.

Nemusí ti být zima, pojd' pod peřinu
Byl to vítr nebo tvé vlasy, co se mi otřelo o nohy
Narodil ses před dlouhou dobou
Neryj význam mého jména do znaveného dřeva
Nikdy jsem tě nežádala, abys naříkal,
jako bys byl zapomenut
Nechal ses ukolébat ve své jeskyni bez východu
Prosím, neptej se mě na oheň, neškrábej
mateřské znamínko na mé tváři
Až nebudu tak unavená, odříkám za tebe
nezlomnou modlitbu

II.

Tahle plechová muzika mi připomíná tvoje pobrukování
Jedné noci jsi bičoval svůj hlas ve vlnách
Niče mé slovo vstal jsi z jediného tónu klavíru
Jednou se na tebe možná podívám tak
trpělivě jako nezrozený anděl
neměli bychom o těch věcech pochybovat,
měli bychom vědět

Možná jejich křídla hoří, než se začnou milovat
Ale nerozumím ničemu z deště na své tváři
Dostihnu tě s přísností bezkřídлых

III.

Můj slovník překládá šepot jako hurikán
Hluboce spím jen, když mi hladíš vlasy
Vyplivla jsem své nehty na zem, nešlápni na ně
Až se probudím, vyšlu k tobě pohled, který se nevytratí
Krev z mého prstu ti kápla na kytaru, měl bys zmlknout
Rozbité kusy tiše uklid' do krabice od bot
Musíme rozstříhat a zapálit jednosměrné jízdenky a ohřát nad nimi večeři
Když budeš nemocný, přinesu ti vařící polévku

Ráno tvůj hluboký hlas rozbije zed'
Z mozaiky na podlaze vystoupí kudlanka
Z průrvy v obloze se vysypou omšelé okřídlené bytosti
Udělám pro tebe rovnou silnici, na kterou ještě noha nevstoupila

*Vím, že jsi spálil rukopisy v garáži
Ubožáci tancovali kolem ohně
Když mi prozradíš slovo, které tě nejvíc děsí
Slibuju, že se na tebe nepodívám, jako bych byla mrtvá*

Hora

Svou touhu zmraz a vzpomínej na něj
jako na vzdálenou horu

I.

Zná jen jména ptáků a andělů
Mluví jazykem trpělivosti

Jeho dech rozhoří oheň daleko od
ostatních
Je si blízky s buňkami semen

Když jsem ho potkala, byl sám
Vyhýbal se mým očím

Žába, jež skočila do ohně

II.

Prochází se jen ráno
Zpívá si na osamělých cestách

A bez toho, aby někdo věděl
Naslouchá srdci deště

Silnice k hoře se stáčí v jeho dlaních
Jeho ruce jsou širší než jeho obličej

Dvě modré skvrny na ztvrdlé kůži

III.

Když jsem ho potkala, byl sám
Společně jsme založili oheň

Řekl, že plamen je jako voda v noci
Vyhlodaný slovy
Osvětlený tichem
Naše oči se otevřou a zavřou s měsícem
Shromáždí se v nich hvězdy

IV.

Seděli jsme tváří ke skále
Ticho usnulo mezi našimi chodidly
ukradlo náš spánek

Na chvíli jsem se sama sebe ptala
Proč je tak sám, neschopný podívat se do očí?

Obalil odpověď ve větru

„Kde nejsou další oči, není osamělost“

V.

Blíž k útesu
Vůně borovic mi pohladila tvář

Slyšela jsem listí šustit
Pod jeho lehkými chodidly

Jeho dech vstoupil do mých žil
Podal mi misku mléka

Teplé jahody a tymián

Řekl schovej tady svoje vzpomínky a až bude prázdná
Prokvas každou vypitou kapku poezií
Při východu slunce šeptej kamenům

Sever-jih

pro Mamadu

I. Sever

Byla jsem na samém okraji Severu, na čele mapy
Pod časnou tmou zledovatělých stromů
Mezi kouřovým praskáním listí, v němž hnízdí ptáci
V oparu whisky, který se vznáší nad nízkými střechami periferie

Venku opilcova píseň zahalila lampu do pršipláště
Když jsem se v polospánku pomalu otočila za zvukem
Byla jsem na samém okraji Severu, na čele mapy
V podkroví epochy jsem tě ztratila z očí
– Řekla bych to komukoli, ale nikdo se nezeptal –
Tak jsem zhasnula hvězdy a napsala ti

II. Jih

Tehdy jsi byl v poušti, na stránce otevřeného atlasu
Místo stanu kapesník, orchestr mumlání,
láhev z jediné kapky
Podělil ses o svých pár drobných s žebráky v bazaru
A zeptal se prodavačů na cestu k místu, kam nechceš jít

Když si vyšplhal na strom, aby sis zatančil s létajícími kozami
Tvoje oči mrkaly na osamělé fotografie

Tehdy jsi byl v poušti, na holé terase mléčné dráhy
Se svými kudrnatými vlasy, svýma očima, způsobem chůze, smíchem!
Zpíval jsi písně, které smí zpívat jen Afrika
Kráčel jsi sám, aby ses stal poutníkem prázdnoty

Když jsi vyšplhal na strom, aby sis zatančil s létajícími kozami
Tvoje oči mrkaly na osamělé fotografie

Tehdy jsi byl v poušti, na stránce otevřeného atlasu
Správně jsi obkreslil noc, dal jsi příkazy ránu
Řekl bys to komukoli, ale nikdo se nezeptal –
Tak jsi rozehnal kouř a napsal mi

Chvějivá plachost psaní básně pro květinu

I.

Rozsypaná semínka
menší než zornice oka

když je posbíráš a zasadiš
vyrazí plodný výhonek

II.

Vítr je kmenem tanci květiny
nemůže se dotýkat střechy nebe
svými chvějícími se listy

Šplhá na motýlí horu
čeří řeku svou vůní

III.

Její tvář zčervenala sluncem
si chladí mysl v jezeře

Rozplétáním se násobí
v nápěvu prachových zrněk

IV.

Taky jsem ji viděla mluvit prsty
nikdy se nezarděla nad svou nahotou

V.

Dalekohled nebe na své kůži
když dosáhne dna
nalezne zářící slova

Maluje ptáky pečuje
těmito slovy

VI.

Prohlášení jejího zlomeného stonku
povede ty, kdo zbloudili ze života

verš jí kvete v ústech
okouzlí déšť

VII.

Jednoho dne náhle
zasažený okvětní lístek zavravorá
na horizontu zimního mraku

Je naživu pod ledem
a znovu ožije jako ocel, až přijde jaro

VIII.

Někdy si svléká barvy
ale nikdo ji nikdy neviděl červenat se

Nikdy se před světem neskrývá
cestuje do budoucnosti
s hlasem ve svých kořenech

IX.

Maličkosti mívají
hloubku, kterou nelze vyjádřit

Přesně jako fráze
Napsat báseň květině na špičce pera
přiměje bezstarostné ptáky v údolí
usmát se k smrti.

Moderní Alla Turca v kostele

(pozn. překladatelky: Turecký pochod je rondo ze sonáty W. A. Mozarta)

Vzpomínáš si na tu píseň
Vzpomínáš si na tu píseň

Když sis vzpomněl na tu píseň
opilý v kostele
v mramoru se odráželo potřísněné sklo
Panna Marie se vznášela v napěněném pivu
všechny rituály k záchraně světa
přšely svá požehnání na tvou hlavu.

Když přišlo ráno
rudovlasá dívka
hledající zaječí nory
tě držela za ruku.

A během noci
na shnilém těle
starého, na zem spadlého stromu
vyrazily čerstvé výhonky.
Překlad do angličtiny Alexandra Büchler a Efe Duyan

haiku ze sbírky *Skleněné chatrče*

///

před genesis
byl čas ostrovem
pokrytým travou

///

neplač, hmyze
napsaná slova časem
nezmizí

///

oblak nad mou hlavou
se změnil v klobouk
za tichého deště

///

koťata šplhají
po kmeni buku
jejich obličejíky listí

///

nejdřív jsem viděla
kapku ranní rosy:
stopu úsměvu

///

vířice kvetou
rudé rozkvétání
březnové stromy

///

pila jsem ve větru
z medových rtů
purpurových květin

///

když si měsíc položí
tvář na trávu
návrší – čistá bělost

///

tohle je poslední světlo –
kdo ho chytí
stane se také podzimem

///

obrysy hor
otevřely díru v moři
a přitáhly září

///

večerní světlo
překročilo vodu
dřív než loďka

///

v mořích města
vzpoura racků
jejich křídla – kouř

///

zahozené větve
se mi pletou do cesty
v ospalé vodě

///

skoro jako bych
tuto zimu rozkvetla
v kabátě bolesti

///

svému otci

říkají, že tvá kůže
se sype jako sníh na zem
když dech odchází

///

uhlík vyskočil na zem
zatímco dřevo hořelo –
bolelo ho srdce

///
v kapse ledu
se skrývá proud vody
lámající bolest